

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji naša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vrača. — Netranžirana pisma se ne sprejema. — Mail oglaš. trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mail oglaš. ki služi v socialne namene delavstvu in nameščencem. vsaka beseda Din 0.50

Štev. 85 • Maribor, čet. tek, dne 27. julija 1939 • Leto XIV

Kaj je sporazum

V naši jugoslovanski književnosti in časništvu že tako premlevamo besedico sporazum, da že kar malo važnosti polagamo nanjo. Največ razpravljamo o hrvaškem sporazumu in morda tudi tedaj in tako, ko imamo besedico na jeziku, o mislih in v duši je pa nimamo. Do te opravičene teze prihajamo zaradi tega, ker opažamo povsod, da se mnogo govori o sporazumu, ne samo v hrvaškem vprašanju, ampak v vsem javnem življenju. Izražamo željo po sporazumu in sporazumevanju, dejani pa ni. O vzrokih in stvareh, ki ovirajo sporazum, ne govorimo, in če le moremo, ukrenemo nekaj, kar je v škodo temu ali onemu, kar omejuje pravice in svobodo državljanov temu ali onemu. Zgledov bogve kaj za to ni treba, ker jih poznamo vsi.

To nesrečno stanje v javnem življenju dokazuje, da naša duševnost ni prepojena z duhom sporazumevanja, čutom pravičnosti in lojalnega sodelovanja.

Vendar to ne velja le za to ali ono ustanovo, to velja sploh za vse javno življenje in prav pogostoma tudi za družabne, organizacijske in politične odnose. Svojstva oseb predstavljajo celoto, in če so svojstva oseb slaba, je tudi celota slaba, ker ni v njej duha sporazumevanja in sodelovanja.

To dejstvo je važno v družabnem življenju, v organizacijskem in javnem življenju. Če ni v tej ali oni formi tega življenja idealnega cilja, sodelovanja, medsebojnega spoštovanja in vpoštovanja, potem tudi ni blagodejnega sporazumevanja, ki družbi in ustvarja celoto. Ta čut duhovne in pa tudi socialne pravičnosti in piznanje enakovrednosti sodelavcev, pa bodi to v družbi, organizaciji ali državi, je temelj, na katerem se lahko gradi in ki tudi edino more postati trden temelj občestva v katerikoli zdravi obliki.

Za zgled samo en primer, ki se odigrava pred našimi očmi prav sedaj. — Imamo volitve obratnih zaupnikov, ki niso niti politična ustanova, ampak zgolj delavska socialnopolitična ustanova, do katere imajo po naravi in po zakonodaji absolutno pravico. Delavci in nameščenci so dokazali pri volitvah, da se te pravice zavedajo v polni meri. Recimo pa, da bi se volilec obratnih zaupnikov delale kakršnekoli ovire, da bi te pravice ne mogli izvršiti ali izvršiti, bi delavci v tem čutili krivico, manjšalo bi se zaupanje v pravicoljubnost in občutili bi omejevanje njih državljskih pravic ali državljske enakopravnosti. V tem primeru bi se rušil čut »sporazuma«, manjšala možnost iskrenega sodelovanja, kar more biti celoti le v škodo.

S tem zgledom smo navedli le majhen primer, ki pa se lahko prisodablja s primeri v privatnem in javnem življenju. Na ta ogromni nedostatek pri nas bi bilo treba polagati več pažnje prav povsod, v privatnem, organizacijskem, javnem in kulturnem življenju. Temelj je to vsakega delovanja, vsake družbe, vsake organizacije in vsake države.

Grizejo med seboj in požirajo naj druga drugo zverine, ljudje, organizirani delavci, državljani pa naj žive v sporazumu, ki sloni na praviči spoštovanju celote, kakor tudi vsakega posameznika.

Bodočnost bo imel samo novi človek, ki se bo otresel zla in se prepojil z vrlinami, ki krepe duha celote.

Na 9 mesecev zapora sta bila v Gdanku obsojena dva poljska uradnika, ker sta čitala poljske časopise, ki so na področju Gdanska prepovedani.

Bolečine nove Španije

Monarhistična zarota — Oblast generala Franca se maje

Ob spominu na dve krvavi leti v Španiji nas neprijetno dirne, da s končano plemsko in hierarhično revolucijo nesrečna Španija še ni osrečena. Ni še miru, ni še konca sporov, čeprav je Franco zmagal in čeprav so se vpostavile vsaj deloma stare socialne razmere, ki so bile na Španskem za časa monarhije in diktature. Pojavila so se velika nasprotstva med Francem in njegovimi sodelavci, zlasti generalom Queipo de Llano, generalom Arando in drugimi. Poročila trdijo, da sta generala de Llano in Yagua pripravljala zaroto. De Llano in Yagua je po krvavih borbah v Seville dal Franco zapreti.

Oba Francova nasprotnika sta hotela odstraniti Francove »nove politike«, ki jih je Franco zbral okoli sebe in s tem ustanovil svojo kamarilo.

Dejansko gre v tej borbi za dve močni španski struji, za monarhiste in falangiste. Monarhisti so večinoma častniki, civilisti v vladi in fašistično ustrojena javnost je pa falangistična.

Quiapo de Llano je že prej pričel borbo proti Francovemu režimu in ga je Franco zaradi tega odstranil, kar je vznemirilo tudi ostale generale. Tesno v zvezi s tem poizkusom upora je nedvomno tudi sestanek monarhistov v Lausanne v Švici, ki se ga je udeležil tudi bivši španski kralj Alfonz in ki je ob tej priliki izjavil, da se še vedno smatra za španskega kralja.

Glavni vzrok uporu je, češ, da se Franco upira obnovitvi monarhije, kar pa je skoraj naravno, ker je vezan po prijateljskih odnosih s fašizmom, ki

mu je nudil med državljansko vojno več kot vso podporo in pomoč.

Kder pozna zgodovino španskega naroda, politične in socialne razmere kakor tudi kulturno stremenje tamkajšnjih naprednih intelektualcev, ta ve, da je pričakovati v Španiji novih bojov, novo klanje med seboj, ker škanski narod ne bo nikdar mirno prenašal prejšnjih krivic. Osvobodil se je bil. S svojo lastno voljo in odločnostjo si je bil pribojil več svobode, več socialne pravice in demokracijo ali samovlado. V držav-

ljanski vojni je vse to izgubil, kar pomeni občutno moralno in stvarno izgubo.

Falangisti in monarhisti se sicer ne bore za te vrednote. Oni se bore za privilegije monarhije in absolutizma. — Vendar je pa povsem logično, da ima poleg Francovcev, monarhistov in falangistov tudi plebejski narod svoje zahteve, ki jih bo v nadaljnjem razvoju žalostne Španije poizkušal uveljaviti.

Logika razvoja je taka.

Razočaranje med nacisti

Med španskimi nacisti je prišlo do hudih sporov, s čemer je položaj generala Franca postal domala nevzdržen. Po zmagi nad republikanci se je pričel boj za oblast med monarhističnimi generali in falangisti, ki zavzema vedno večji obseg. Sirokopotezni zasnovani monarhistični zaroti sta stala na čelu generala Quiapo de Llano in Yagua. — Namen zarotnikov je bil odstraniti režim generala Franca, ki skuša pomiriti oba tabora, da bi se tako obdržal na prvem. Oba generala sta bila odstavljena od svojih položajev in nato aretirana predno se jima je posrečilo pobegniti v Francijo. V nemilost pa je padel tudi general Solchaga in se nahaja pod policijskim nadzorom.

Čiščenje v armadi

Francovi pristaši sedaj čistijo armado in policijo, vendar pa je le malo verjetno, da se jim bo to čiščenje docela posrečilo, zlasti, ker je imel Quiapo de

Llano kot najožji sodelavec generala Franca mnogo pristašev.

V Andaluziji so v zvezi s temi aretacijami nastali nemiri, ki so jih falangistične čete zaenkrat še zatrle, vendar pa je položaj zelo resen in niso izključena iznenadenja, ker so nemiri izbruhnili že tudi v drugih krajih.

Zarotniki so zlasti tudi nerazpoloženi proti notranjemu ministru generalu Senerju, ki je sorodnik generala Franca in se zavzema za fašistični režim v Španiji.

Zakaj je bil odstavljen general Quiapo de Llano

General Quiapo de Llano je bil odstavljen in aretirani, ker je na nekem zborovanju dejal, da se mora general Franco samo njemu zahvaliti, da mu ni bilo treba že naslednjega dne po državljanski vojni bežati v inozemstvo in da noče sodelovati pri tem, da bi Španijo vladale marionetke tujih sil.

Pogajanja v Moskvi se še nadaljujejo

Zasedanje vrhovnega sveta sovjetov.

Te dni so se zopet vršili razgovori med Molotovom in Potemkinom ter zastopniki Anglije in Francije. Čeprav ni znano nič točnega o rezultatu razgovorov, se vendar smatra, da je prišlo na podlagi zadnjih navodil angleške in francoske vlade do znatnega zblizanja. Zlasti je verjetno, da se bodo v kratkem pričeli razgovori med predstavniki generalnih štabov, čeprav še Anglija vedno vztraja, da mora priti najpoprej do sklenitve političnega pakta, zlasti pa mora biti povsem razčiščeno vpra-

šanje jamstev za Baltiške države.

Ker angleška vlada še vedno okleva, jo skušajo predstavniki Francije prepričati, da je neobhodno potrebno, da Anglija sprejme ruske zahteve. Sovjetska vlada očitno ne zaupa Chamberlainovi politiki, ki vedno znova prinaša presenečenja.

Te dni se je sestal vrhovni svet sovjetov, ki razpravlja o rezultatu dosedanjih pogajanj med Anglijo, Francijo in Rusijo.

Sporazum med Anglijo in Japonsko

Angleška vlada je sklenila sporazum z Japonsko in priznala Japonski posebne pravice na zasedenem ozemlju Kitajske. Chamberlain je dejal, da ta sporazum ne pomeni, da bi bila Anglija spre-

menila svojo stališče do Kitajske. Čankajšek pa je sedaj izjavil, da se bo Kitajska kljub angleški nezvestobi borila dalje, dokler ne zmagaja.

Vprašanje Gdanska

Bivši zunanji minister Anthony Eden je napisal članek, v katerem pravi, da je sporazum glede Gdanska nemogoč, ker je posest Gdanska strateško vprašanje, ki je važno za Poljsko in Nemčijo.

To kažejo tudi nemške izjave, ki pravijo, da si je Poljska zgradila svoje pristanišče Gdany in zaradi tega ne potrebuje Gdanska. Polemika o mirni rešitvi vprašanja Gdanska pa najbolj navdušuje Nemce v Gdanku, ker mislijo, da se priključitev Nemčiji izvede mirno, če-

prav Poljska še vedno odločno ugovarja.

Aleksandrette zopet priključena Turčiji

Francija je te dni izročila Aleksandrette Turčiji. Turško časopisje piše ob tej priliki, da bo Turčija znala vedno pravilno ceniti to gesto Francije, zlasti, ker so s tem rešena vsa vprašanja med Francijo in Turčijo.

O hrvaškem sporazumu razpravljajo

»Slovenec« je pisal zadnjič, da je sporazum tik pred uresničenjem. Zagrebška »Nova Riječ« pa piše, da mora nasprotno konstatirati, da je predsednik vlade Cvetković v Vrnjački banji, dr. Maček pa v Kupincu.

»Nova Riječ« pravi potem dalje, da urejajo ves material za sporazum strokovnjaki in šele potem, ko bodo ti dovršili svoje delo, bo prišlo do odločitve. Iz teh objavljenih vesti je posnemati, da je načrt za sporazum napravljen in gre še za tehnično stran, to je, praktično izvedljivost, prikladnost načrta, ki ga naj precenijo strokovnjaki, preden pride do podrobnih ugotovitev določb sporazuma.

Kdo je za nevtralnost Združenih držav v mednarodni politiki

Roosevelt je v petek povabil novinarje in jim izjavil glede zakona o nevtralnosti, s katerim je v senatu pogorel, da je ta nujen z ozirom na negotov položaj. Sklical bo izredno sejo kongresa, če bo potreba. Sklepe senata ne bo molče prešel, marveč bo apeliral na narod, da tudi ta pove svoje stališče. Del senata je onemogočil sploh razpravo o zakonu.

Dejanski stan pa je, da se je orožna industrija uprla zakonu, ker bi potem napadalcem ne smela prodajati vojnega materiala.

Bivanju kneza namestnika Pavla in kneginje Olge v Londonu posvečajo angleški listi veliko pozornost in ob tej priliki obširno pišejo o Jugoslaviji.

Slovaška ustava

Po padcu Avstrije je Slovaška nova stanovska država.

Dne 21. t. m. je slovaški parlament sprejel novo ustavo. Slovaška se imenuje po ustavi republika. Predsednika republike bodo volili na sedem let. — Bratislava je glavno mesto. — Parlament šteje 80 poslancev in ima zakonodajno moč. Voljeni so poslanci na pet let. Kandidatno listo sestavi državni svet in ta tudi lahko razveljavi mandate poslancev, če so — nevrredni te časti.

Predsednika voli parlament. Predsednik ima pravico veta proti sklepom parlamenta, vendar pa dobe zakonito veljavnost, če jih parlament potrdi drugič. Predsednika lahko obtoži samo državni svet in sicer samo zaradi izdaje domovine.

Predsednik imenuje vlado. Vlada ima v nujnih primerih pravico sama napravljati zakonite sklepe, ki jih mora pozneje parlament odobriti. — Parlament lahko predlaga državnemu svetu, da obtoži člane vlade, če kršijo zakon.

V državni svet imenuje predsednik šest članov, Hlinkova (klerikalna) stranka deset ter po enega zastopnika registrirane (dovoljene) stranke, predsednik vlade in parlamenta. Drjavni svet odloča o tem, če predsednik še more ostati na svojem mestu, če se ga obtoži, če se obtoži člane vlade, sestavlja kandidatno listo za parlamentarne volitve, razveljavlja poslanske mandate, predlaga parlamentu zakonske predloge ter obvešča predsednika republike

o političnih, kulturnih in gospodarskih vprašanjih. Hlinkova stranka je državna, druge dovoljene stranke pa le toliko, kolikor se morejo smatrati za stranke in zastopnike volje cele narodne skupine.

O narodnostih se bodo vodili sezname; raznarodovanje je kaznjivo. Narodne manjšine imajo iste pravice, kakor slovaške manjšine v sosednjih državah.

Država je stanovska in obsega: 1. kmetijstvo, 2. industrijo, 3. trgovino in obrt, 4. denarstvo in zavarovanje, 5. svobodne poklice, 6. javne nameščence in kulturne delavce.

Vsak državljan mora pripadati enemu stanu. Funkcije vrše lahko samo pristaši ene politične stranke (Hlinkove?). V stanovih so zastopani delodajalci in nameščenci, ki vodijo vso brigo za stan. Verstvo je svobodno, v kolikor ne prihaja v navzkrižje s krščanskimi običaji. Cerkve, ki jih država priznava, imajo svojo samoupravo in svoje imetje.

Ustava ima še nekaj tez iz socialne politike, kakor izrabljanje socialno slabih, delo zaščiteno (!!!), plača mora odgovarjati delu in rodbinskim razmeram, motive dela je zabranjena (!), zakon, rodbina, materinstvo uživajo posebno zakonito varstvo.

Taka je torej slovaška ustava, ki izroča vso oblast gorenjim plastem, dočim ima za delavstvo le priporočilo, po katerem naj bodo te plasti do službojemalcev — pravične in socialne.

Zopet nemiri v Palestini

Med angleško vojsko in vstaši je zopet prišlo do spopadov v bližini Hebrona. V bojih je padel en angleški vojak, več pa je bilo ranjenih. — O izgubi na strani vstašev ni točnih poročil. Nemiri v Palestini se ponavljajo, ker tuja propaganda hujska Arabce proti Židom. Prav pa pridejo ti nemiri tudi Angležem, ker le neenotno Palestino je mogoče obvladati.

Boji v Mandžuriji se nadaljujejo

Po japonskih poročilih se boji med sovjetsko-mongolskimi in mandžurskimi četami nadaljujejo. Bojev se udeležujejo

tudi letala obeh spornih taborov. Poročila pravijo, da so japonsko-mandžurske čete sestrelile več sovjetskih letal. Sovjetska vlada je odločno odbila japonski protest radi dogodkov na otoku Sahalinu.

Zadnje vesti

Pogajanja general, štabov v Moskvi. Angleška vlada je pristala na to, da se pričnejo pogajanja general štabov Anglije, Francije in Sovjetske Rusije in bodo v kratkem odšle vojaške misije teh držav v Moskvo.

Iz Jugoslavije je prepovedano izvažati naslednje surovine: volno (striženo v letu 1939.), staro železo, surov gumi, surovo juto, kositer, kavčuk, surove kože, kokosovo olje, bombažna vlakna, rafijo, ribje in žvepleno olje.

Proslava 40-letnice Zveze rudarjev Jugoslavije podružnice Trbovlje

Dne 5. in 6. avgusta t. l. praznuje Zveza rudarjev Jugoslavije, podružnica v Trbovljah, 40-letnico svoje obstoja.

Prireditve se bo vršila v širokem obsegu in s pestrim sporedom. Pričakovati je, da se bodo te proslave udeležili številni delavci in delavke iz raznih krajev Slovenije, saj so Trbovlje važen industrijski center, kjer so se vršili v preteklosti hudi boji, ki so često odločevali tudi o položaju delavstva v drugih krajih.

Zato sodružice in sodruzi vsi na to proslavo! Prijavite potom svojih organizacij in društev udeležbo takoj prireditvenemu odboru v Trbovljah, da s tem olajšate, da bo prireditve brezhibno funkcionirala.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Trenutek pozneje se nam je pridružil Tavi, obraz mu je žarel od veselja. Vest, ki mu jo je sporočil Nagle, ga je tako razburila, da je komaj govoril, toda končno se je vendarle toliko zbral, da je lahko oznanil družini veselo vest: »Terangi... Marama... žive in Terangi je pomiloščen!»

Prepuščam Vaši domišljiji, da si predstavljate radost, ki jo je vzbudila ta vest — in vprašanja, ki so jih stavliali kar križem, in na katera so dobili zagotovilo, da je Terangi s svojo družino prav gotovo dosegel Fenua Ino, ter da ga bomo takoj našli. Sam zase nisem bil tako trdno prepričan o tem, toda svojih dvomov nisem zaupal nikomur. Takoj so sklenili, da nas bodo vsi skupaj spremljali, samo toliko časa naj počakamo, da si vzame vsak izmed njih najpotrebnejše s seboj, potem pa bomo lahko takoj odjadrali.

Niso potrebovali dolgo, da so se pripravili na odhod, tako, da smo še za dne pluli skozi zaliv. Nato so parni stroj ustavili in prepustili lahni zapadni sapi, da nas je gnala dalje. Tisto noč se na krovu Katopue ni mnogo spalo. Proti deseti uri zvečer sem se podal v svojo kabino in poskusil čitati, toda nikakor nisem mogel zbrati svojih misli. Glasovi domačinov so se čuli s palube skozi odprto lino k meni. Mat in mornarji, ki niso bili v službi, so se razgovarjali z domačini z Maunukure o doživljajih Terangija, od njegovih dečjih let do tedaj, pri čemer so več ali manj samo ugibali. Toda bili so popolnoma prepričani, da bodo naslednje jutro našli malo družino živo in zdravo.

Najglasnejša med vsemi je bila Marunga in njen

85

glas je razodeval njeno razburjenje; samo od časa do časa je prenehala govoriti in predno je zopet povzela besedo, se je tlesnila po kolenih, da je kar počilo. Nato se mi je zdelo, da jo čujem govoriti vedno tišje in tišje, dokler nisem zaspal.

Naslednjega dne, ob eni uri popoldne, smo dospeli na Fenua Ino. Z izjemo koralnega pasu, ki obdaja laguno, je otočič na zemljevidih zelo netočno označen. Laguna je skoro okrogla in nekako devetnajst milj široka.

Popoldne je bilo mirno; koralni pas sredi belo se penečih valov ne posebno jake pluskote skoro da ni bil viden. Edina koščka zemlje, ki smo ju opazili, sta bila dva majhna otočka, na katerih je raslo samo skromno grmičje. Preliv je bil v neposredni bližini kraja, kamor smo bili prijadrali, toda nikogar ni bilo na krovu, ki bi bil že kdaj vozil skozi ta preliv. Za belca, ki računa z dobičkom, ni bilo tu ničesar, kar bi ga bilo lahko mikalo, domačini pa so se otočka izogibali, kajti o njem so krožile pripovedke o strahotni nesreči, ki ga je bila zadela.

Jadrnico smo prepustili matu. Nagle je spustil oba svoja čolna na jadra, v katera smo se stisnili, kakor je pač šlo. Kapitan je hotel, da bi se bili, če le mogoče vsi domačini udeležili iskanja. Tavi je prevzel poveljstvo nad svojim čolnom; jaz pa sem spremljal Nagleja in ostale.

Preliv je bil plitev in zavit, toda nismo imeli nobene težave, da smo prišli v laguno. Številne koralne kletči so segale dve milj daleč proti vzhodu; rabili smo eno uro, dokler smo jih prevozili. Ko smo končno imeli globoko, modro morje pod seboj, smo se požurili. Kratak čas nate smo izgubili izpred oči slabotno črto, ki jo je risala pljuskota vzdolž koralnega pasu, ki je obdajal laguno, kakor tudi oba nizka otočiča na jugu. Krepe roke veslačev so poganjale

Doma in po svetu

Beogradsko »Vreme« je dobilo komisarja.

Uprava mesta Beograda je razrešila upravni in nadzorni odbor tiskarskega podjetja »Vreme« d. d. v Beogradu in postavila za komisarja Nenada Djordjevića, višjega svetnika državnega pravobranilstva, za namestnika pa dr. Danila Gregorića, odvetnika iz Beograda. Ta ukrep je bil izdan zaradi zaščite državnih in javnih interesov.

Olajšanje uvoza tujega kapitala. Pri nas se res investira mnogo premalo tujega kapitala. Kapitalisti pravijo, da se ne izplača zaradi obrestovanja. Tuji industrijski so zaradi tega uvažali stare stroje, za obratni kapital pa rabili naš denar, ki je bil izredno poceni. Sedaj je devizni odbor sklenil, da bo država olajšala dovoljno obrestovanje tega kapitala s tem, da bo dovoljevala izplačilo primernih dividend v devizah tujemu kapitalu. To pomeni gospodarsko olajšanje za tuji kapital. Naši gospodarski krogi pa vidijo v tem povod za konkurenco ter priporočajo, da se naj daje ta ugodnost le industriji, ki je še ni pri nas ali je premalo razvita. Važno je seve pri tem tudi, da ta tuji kapital ne dobi političnega vpliva, v kolikor bi to pomenilo reakcijo za državo, ki bi se lahko lepo, moderno in v svobodi najbolj razvijala.

V zagrebški organizaciji JRZ čistijo. Glavno vodstvo JRZ je postavilo zagrebški krajevni organizaciji JRZ nov odbor, ker so bili dosedanjí odborniki po večini pristaši dr. Milana Stojadinovića. Ko bo novi odbor izčistil strankine pristaše, bo sklicana nova skupščina, da izvoli nov upravni odbor, ki bo podpiral vlado Dragiša Cvetkovića.

Na prireditvi »Kraif durch Freude« v Hamburgu je bila v soboto predstava, na kateri so narodne skupine — plesale. Prireditve so se udeležili igralci: italijanski, danski, holandski, litavski, češki, bolgarski, jugoslovanski, slovaški in romunski. — R. ...

Predsednik vlade Dragiša Cvetković se nahaja na Bledu.

K mednarodni organizaciji Zveze mest se namerava priključiti tudi jugoslovanska zveza mest. — R. ...

Med našo državo in Italijo so se te dni na pobudo Italije pričela nova trgovinska pogajanja. Italija želi baje letos nakupiti v naši državi več žita kakor doslej.

10 občinskih odbornikov v Šibeniku, ki so bili svoječasno imenovani na to mesto, je podalo ostavko, ker ne morejo zagovarjati najetja velikega posojila in drugih sklepov, ki jih je napravil imenovani občinski odbor.

Stare obveznice vojne škode se bodo zamenjale za obveznice nove emisije še samo do 31. t. m. Obveznice stare emisije imajo številke pod 5000, nove obveznice pa nad 5000.

Predsednik bolgarskega sobranja Mošanov, ki se že dalje časa mudi v Angliji in Franciji, je dal novinarjem izjavo, da spada Bolgarija med nevtralne države. Mošanov veruje, da se bodo vsi mednarodni spori uredili brez vojne.

Češki častniki, ki žive v inozemstvu, bodo izgubili državljanstvo, imetje pa jim bo zaplenjeno.

Pelletnica smrti žrtve svoje

politike. V bivši Avstriji so proslavili dne 25. t. m. smrt svojega bivšega kanclerja Dollfussa, ki je postal žrtev izdajstva svojih ožjih ljudi in poizkusa nacističnega upora pred petimi leti.

Poljska dobi helion. Iz Amerike so te dni odposlali večjo pošiljko plina helion, ki ga bo rabila Poljska za polete v stratosfero. Kakor znano, je Amerika svoječasno prepovedala izvoz tega plina v Nemčijo.

V vojaških zaporih v Parizu se nahaja mnogo podličnjakov, ki so osumljeni špijonaže. S tem v zvezi napovedujejo tudi demisijo zunanjega ministra Bonnetta, ki je baje zapleten v to afero. Policijski uradnik Julien Poiret, ki je bil aretiran radi špijonaže, je te dni umrl v vojaški bolnici. »Slovenski dom« pa pravi, da ga je zastupila policija, da ne bi izdal še drugih »levičarjev«, ki so tudi vohunili in so še na svobodi. Temu ... listu je vsako, če tudi ogabno sredstvo dobrodošlo, da brizga svojo gnojnico na levčarje.

Bivšemu albanskemu kralju Zogu in njegovim sodelavcem, ki so z njim zapustili Albanijo, bo zaplenjena vsa imovina.

Novi ukrepi za obrambo Anglije. Angleški vojni minister in vojaški strokovnjaki so imeli te dni posvetovanje, na katerem so razpravljali o novi akciji za oborožitev angleške armade.

Vojvoda Kentski je bil te dni proglašen za velikega mojstra angleških framazonov.

Največji manevri angleške vlade, ki jih je kdajkoli imela Anglija, so se pričeli te dni. — Manevri bodo trajali do meseca septembra.

Predsednik angleškega delavskega posanskega kluba in šef parlamentarne opozicije, major Attlee je po poldrugem mesecu zapustil bolnico, kjer je bil operiran. Potrebuje pa še dopust za okrevanje.

Zakon proti terorizmu je te dni sprejela angleška spodnja zbornica. Zakon je v glavnem naperjen proti irskim teroristom. Angleški notranji minister pa je v teku razprave dejal, da ima vlada dokaze v rokah, da irske teroriste podpirajo neke tuje države.

Vlada Zedinjenih držav je izdala stroge ukrepe proti vohunstvu.

Papež je poslal pismo predsedniku Rooseveltu, v katerem se baje zavzema za mirovno akcijo. Značilno je, da se v zadnjem času zavzema za mir tudi ... Italija.

Ameriška svoboda hodi rakovo pot. Washingtonski parlament je sklenil zakon, po katerem državni uradniki ne smejo sodelovati v volilnih borbah in tudi ne delovati v vodstvih političnih strank. Za ta predlog je glasovalo 243 poslancev, proti predlogu 133. Poslanci si pač mislijo: Kaj se bodo »naši služabniki« vmešavali v politiko in nam, enim kakor drugim delali zgažo. Pri tem ne gre za to ali so pametni ali ne.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

čolna, ki sta drsela po kot zrcalo gladki površini slane vode, ki se je razprostirala na vse strani v nedogled. Sonce je stalo že globoko na nebu, ko sem z drugega čolna začul klic: »Te motu!»

Sedaj sem tudi jaz zagledal kopno. Izgledalo je kot vsa obrežja koralnih otokov, kadar se pokažejo iz daljave: cikcakasta črta vrhov palm. V enakem ritmu so se potapljala vesla v vodo. Sonce je skoro že doseglo obzorje, ko smo se bližali kopnem.

Otok je utegnil imeti kakšnih stopetdeset juter in je bil ves pokrit z mladimi kokosovimi palmami, med katerimi so štrlela mnoga stara drevesa. Veslali smo proti nekemu majhnemu zalivu na zapadni strani. Ko smo objadrali nek v morje štrleči kos obrežja, in ugledali na kopnem pod nizko slamnato streho čoln, so vsevpred zadoneli veseli vzkliki.

»Tu so! ... Saj sem vedel! ... Videl nas je pa se je skrill!« so kirčali drug drugemu. Par ljudi je očitajoče gledalo na mojo tropsko čelado, ki me je delala tako uradnega.

V tem trenutku je stopil Terangi izza nekega grmovja in je obstal, da bi nas počakal. Tita, sedaj že desetletna deklica, mu je stala ob strani, izgledala je tako divja in vendar tako ljubka, kot kakšna polinezijska morská deklica. Mal, komaj trileten deček je prestrašeno in radovedno kugal izza svojega očeta, ki je držal na roki majhnega otroka.

Bilo bi težko uganiti občutke, ki jih je imel Terangi v tem trenutku. Vsekakor ga je že misel na svoje otroke morala odvrčati od namere, da bi bil pobegnil. Njegovo zadržanje je razodevalo, da se hoče resno in dostojno podvreči usodi, ki ga je končno zadela. Nobena beseda ni padla, dokler ni čolnov rilec zaškrtnal na pesku. Tavi, ki je stopal za pami, je končno pretrgal tišino.

(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Občevanje z delavci. Ciglarina, pravilno rečeno opekarna, je trboveljskemu delavstvu še vedno v žalostnem spominu, ker so bili za časa svetovne vojne tam zloglasni zaporji z vodo in kolerabo kot prehrano. Že mnogo let se v poletnih mesecih na ciglani obratuje v reži podjetnika g. Haucka. Posebno je zaposlene tam mnogo rudarske mladine obojega spola, ki pač pri rudniku ne dobi zaposlenja. Plača je skromna, delo samo po sebi težko. Kljub hudi vročini je opaziti, da posebno mlajši delavci pridno vihtijo krampe, lopate in tekajo za vozički, mlada dekleta in starejše ženske pa morajo sirovo in žgano opeko brez presledka nositi, dokler ni delo končano. To pridno delo moti od časa do časa surovo kričanje nekega paznika, ki postopa z delavci, milo rečeno, zelo nedostojno. Njegovi surovi izrazi so vsesplošno vzbudili ogorčenje. Naj navedemo en primer: Mlajši delavec je hotel iti za sebe in sodelavce po vodo. Ta paznik ga je videl ter ga začel zmerjati z mulcom itd. Poznamo težkoče podjetja in poznamo tudi g. Haucka. Vemo, da g. Hauck, če vidi in sliši takšen postopek z delavcem, to graja in tega ne dopusti. Zahteva sicer delo, toda v njegovi navzočnosti se mora z delavci postopati človeško. Zato priporočamo g. Haucku, da napravi red. Mlade delavce se s takim prostakim zmerjanjem vzgaja samo k surovosti. To mesto bi moral zavzemati paznik, ki svoje avtoritete ne bo gradil na ta način, da zmerja njemu podrejene delavce. Dobro situirani ljudje, ki nimajo potrebe biti v službi pa seveda težnje in potrebe delavca ne razumejo.

HRASTNIK

Razno iz rudnika Ojstro TPD. Pred kratkim je pri nas nastopil službo nek mlad gospod, ki se bavi predvsem s časovno študijo. Njegova praksa pa je kaj svojevrstna. Tako je na neki nočni izmeni sledil tik za petami rudarjem v jamo in ko ti še niso prišli z intenzivnim delom na svojih odkopih, ker si je ta poiskal še kakor orodje, drugi se je po sličnih opravkih mudil kri sosedu, ali se pa za trenutek oddahnil prepoten od hude vročine, kar vzame vse skupaj časa nekaj minut, pa je smatral ta gospod že za povod, da je to skupino rudarjev poslal na raport, kjer se je sestavil dolg zapisnik. Rudarji se sami dobro zavedajo svoje odgovornosti do dela, vedoč, da brez dela ni zaslužka, saj so to sami akordanti. Sicer pa radi njih lahko vrši svojo »praksu« kakor hoče, če misli, da je s te plati zavarovan.

Kazni so v tem revirju tudi kar vsakdanji pojav. Na indeksu so pa predvsem mladi delavci. Te, ki delajo itak za skromno plačo din 26, se kaznuje po din 5, 10 ali pa tudi kar za pol šilta, tako, da dela tak siromak za din 13 težko vozaško delo v rudniku. Rudarji! Opravljamo svoje delo vestno in pošteno, česar našemu rudarju po večini ni treba praviti, toda za svoje delo pa zahtevamo pošteno plačilo ter se borimo proti izkoriščanju, kateremu je tako že izpostavljen predvsem mladina. To pa se da doseči le v močni strokovni organizaciji, na katero pa se tako zelo pozabljajo! Ravno to pa je vzrok teh razmer, kakor nas uči dolgotrajna praksa! — Organizirani rudarji.

RUŠE

Električna razsvetljava. K zadnji notici o električni razsvetljavi v Rušah je poslala »Zadružna elektrarna« r. z. o. j. v Rušah popravke, ki ne odgovarja zakonu in ga zato ne moremo priobčiti, ker je žaljiv za ruške interese, katerim očita malomarnost in brezbriznost. Za javnost pa je važno dejstvo, da bo baje elektrarna Pogačnik prenehala z dobavo toka šele s 1. septembrom t. l. Načelnstvo zadruga pa bo baje tudi preskrbelo, da Ruše ne bodo več mesecev v temi, kakor se je baje tudi na 4 članskih sestankih in obnemem zboru obravnavalo o elektrifikaciji in o pogodbi z elektrarno Falo.

Umrli je Fras Alojz, upokojen železničar star 73 let. Z njim lega v grob star Rušan, ki je bil priljubljen pri vseh slojih. Bil je ustanovni član gasilske čete, v kateri je sodeloval polnih 40 let. Njegovega pogreba se je udeležilo mnogo gasilcev iz bližnjih krajev, pa tudi izredno veliko število domačega prebivalstva ga je spremlilo na njegovi zadnji poti. Pevsko društvo Ruše mu je zapelo žalostne in slovo. Poslovilne besede v imenu domače gasilske čete je izpregovoril g. Stani Tomaž. V imenu upokojenih železničarjev se je poslovil od pokojnega njegov bivši predstojnik g. Stani Bogomir. Sorodnikom naše sožalje.

Pred 3 leti je banska uprava deloma regulirala ruški potok od Lopiča do Linglovega mosta. Dela so od tedaj počivala. Pred dnevi so z delom ponovno začeli. Ko bo potok povsem reguliran, se poplav ne bo treba več bati.

Kmetje tarnajo, ker jim grozi, da bo suša uničila mnoge pridelke. Sedaj je končno po štirih tednih začelo deževati. Upamo, da dež ni prišel prepozno.

STUDENCI PRI MARIBORU

»Vzajemnost« priredi dne 12. avgusta t. l. mladinsko akademijo, pri kateri sodelujejo vse sosednje »Vzajemnosti«. Vabi odbor.

KOLESA (Wanderer)

originalna, priznana najboljša kvaliteta po mesečnih obrokih

d i n 100'—

FRANC LEPOŠA d. z o. z.
Maribor, Aleksandrova cesta 39

Stavka pekovskih pomočnikov v Celju

Kakor smo že poročali, so po neuspešnih pogajanjih bili pekovski pomočniki po krivdi pekovskih mojstrov prisiljeni stopiti v stavko, da si pribore priznanje svojih upravičenih minimalnih zahtev.

Pekovski mojstri so že v juniju po svojem »Združenju pekov« odpovedali veljavno kolektivno pogodbo. Točno smo informirani, da to ni bila želja vseh pekovskih mojstrov. Večina si želi imeti urejene razmere s svojimi pomočniki. Le sporazumno sprejeta kolektivna pogodba je jamstvo za redno in nemoteno obratovanje v pekovski obrti. Le sporazumno določene dolžnosti in pravice ustvarjajo voljo in veselje do dela. Enostranski diktat s strani pekovskih mojstrov še nikjer in tudi v tem slučaju ne bo pripeljal do uspeha. Kakor so odvisni pekovski pomočniki od mojstrov, še v večji meri pa so mojstri od svojih delavcev.

Kolektivna pogodba bi bila že podpisana, če bi se pekovski mojstri otrsli terorja, ki ga izvajata v Združenju pekov dva dobro znana, pekovska mojstra.

Dobro nam je še v spominu den izmed teh dveh gospodov, ko je bil aktivni član strokovne organizacije. Ni ničesar pozabljenega, da smo ob priliki povedali, kakšen je ta veliki gospod, ki hoče danes zatreti pomočnike, ki se bore samo za svoje pravice. Nobeno izvajanje mu ne bo pomagalo. Tudi v borbi spoštujemo nasprotnika, ki se bori s poštenimi sredstvi in njegova prošlost ni omadeževana. Pekovski mojstri bodo kmalu spregledali, da so bili zapeljani. Ko bodo to videli, naj napravijo v prvi vrsti red v svoji sredi. Vse, kar so do sedaj ukrenili in sklepali, je po večini v velikem nasprotju z veljavnimi predpisi.

Zakaj so odpovedali pekovski mojstri pogodbo s pomočniki?

Danes se je zgledil pri uredništvu »Delavske Politike« v Celju pekovski mojster in izjavil, da se pod nobenim pogojem ne strinja z diktatom nekega gospoda v Združenju. Glavni vzrok odpovedi kolektivne pogodbe pa je, ker se nekateri mojstri niso držali določil pogodbe in plačevali svoje pomočnike za 50% izpod določene meze. Radi take kršitve so se pač pomočniki stalno pritoževali in zahtevali, da se pogodba spoštuje. To je vzrok odpovedi, da bi sedaj lahko delali taki mojstri po svoji volji. Ti mojstri hočejo biti tožniki in razsodniki in eni oseb.

Mojstri pri pomočnikih v Delavski zbornici

V nedeljo se je zgledilo pri pomočnikih, ki tabore v dvorani Del. zbornice, par pekovskih mojstrov in jim sporočili, da so njihove zahteve upravičene in jih pozivali, da vzdrže do končne zmage. Eden izmed mojstrov je dejal: »Tudi jaz sem bil pomočnik ter sem se boril v dolgotrajni stavki v Zagrebu ramo ob ramo z ostalimi pomočniki. Če sem danes mojster pa se zavedam, da mora dobiti pomočnik kar mu pripada.«

Mojstri so vprašali pomočnike, če rabijo

Ta dva gospoda sta natvezila ostalim mojstrom, da se da brez kolektivne pogodbe lažje izhajati. Pri pogajanjih se je konstatiralo, da sta briskirala poziv oblasti. Tudi ugovor, da nista ničesar vedela in da nista dobila poziva, se je izkazalo kot neresnično.

Vsi, ki so sodelovali pri pogajanjih, so se uverili, da so zahteve pomočnikov upravičene. Oblast, zastopniki organizacije, zaupniki delavstva itd., so bili priča, da metode, katerih so se posluževali, niso na mestu v današnjih težkih časih, ko vse teži po sporazumu, redu in medsebojnem spoštovanju.

Pekovski pomočniki so po soglasnem sklepu ostavili delo, dokler se njihovim upravičenim zahtevam ne ugoti. Pripravljeni so vztrajati do zmage. Z zavestjo v srcu, da je pravica, celokupno občinstvo, posebno pa delavstvo svobodnih strokovnih organizacij na njihovi strani, gledajo vedrim čelom v bodočnost. Po prvih čopisnih vesteh so pričeli prihajati pozdravi in dopisi iz vseh strani države, v katerih izražajo organizacije svoje simpatije. V vsakem dopisu prihaja moralna, kakor tudi gmojna podpora. Vse to je napravilo pekovske pomočnike še bolj trdne in odločne.

Nekateri pekovski mojstri divjajo in kršijo na vsak korak obstoječe zakone in predpise. Silijo neizučeno silničad, ilapce in vajence, da delajo noč in dan po delavnicah. Čez dan troši gnoj, zvečer pa mesi testo. Tako izgleda danes po pekarijah. Največji revčki pa so vajenci. Brez počitka celo noč pri delu, zjutraj pa zdelani in neprespani s koši slabo pečene kruha tekajo po mestu. Ne ozirajo se na bansko uredbo o nočnem delu. Tudi s te strani hočejo biti kakor izgleda povsem svobodni.

hrane, da jo pošljejo, da ne bi stradali. Ko so pa videli, da imajo hrane dovolj, so naročili nekaj vina, da se malo skupno razvesele. Vsa čast mojstrom, ki vidijo v svojem pomočniku sodelavca in enakovrednega človeka.

6 vajencev pobegnili od mojstrov k stavkajočim pomočnikom

Tekom nedelje je pobegnilo 6 vajencev k pomočnikom in jih zaprosili za zaščito. Povedali so, da ne vzdrže, ker jih mojstri tako priganjajo k delu, da to presega njihove moči. Spali so samo 2 uri. Enemu vajencu je postalo slabo, da so mu morali priskočiti pomočniki na pomoč. Ves izčrpan od dela je padel v nezavest. Tako izgleda pri pekovskih mojstrih v Celju.

Gospod išče z avtomobilom stavkokaze

Pomočniki nam poročajo, da se je odpeljal nek gospod, ime za enkrat zamočimo, k pomočniku z avtom in ga hotel pregovoriti in odpeljati v pekarno svojega sorodnika. Nakana se mu ni posrečila. Nasvetujemo temu gospodu, naj se briga za svojo službo, pekovske pomočnike pa naj pusti pri miru.

LJUBLJANA

no-ordinira (razen nedelj in praznikov) od 8. do 12. ure dopoldan.

Kongres Kristusa Kralja v Ljubljani bo veljal, kakor pripovedujejo, okoli 3 milijone dinarjev stroškov.

MARIBOR

Maribor porabi dnevno 9 milijonov litrov vode, na enega prebivalca mnogo več kakor Beograd, ki porabi dnevno 50 milijonov na 350 tisoč prebivalcev in ki se ravno zdaj ob tej suši pritožuje, da nima dovolj vode. Mariborčani sedaj tudi ob suši ne trpe več pomanjkanja vode, ker novi vodnjak v Betnavi, ki je priključen mestnemu vodovodu, daje dovolj vode za mestno prebivalstvo. V slučaju priključitve okolice pa bi bil vodnjak najbrže premajhen.

Priprave za narodopisni festival, ki se bo vršil v okviru Mariborskega tedna dne 5. in 6. avgusta v Mariboru, vodi g. profesor Marolt, načelnik narodopisnega muzeja iz Ljubljane. Na terenu se za ta festival že pridno pripravljajo: v Prekmurju, na Ptuškem polju, v Preleki, na Koroškem, v Beli Krašini in drugod da nam bodo pokazali svoje kmečke, ženitovanjske in pustne običaje in različne narodne ples, o katerih se mieščanom nit ne sanja ne, da med narodom še žive.

Na stavbi zavarovalnice »Drave« v Sodni ul., katere betonski skelet je bil že lansko jesen dograjen, je delo vse do zdaj počivalo. Ta teden bodo z delom menda spet začeli. Baje so čakali tako dolgo na mizarija, ki je delal okvirje za okna in vrata.

Pri porodu 13. otroka je umrla 41letna Marija Ledinec, rojena Verdonik, sestra gledališkega igralca Edota Verdonika, pri Sv. Križu. Otrok je ostal živ.

Krvavo žeganje so imeli v nedeljo pri Sv. Ani v Slovenskih gorah. Težje in lažje ranjenih je bilo kakih deset fantov; eden se v bolnišnici bori s smrtjo.

Slike iz Trboveljskega izleta se dobijo v upravi našega lista, Maribor, Ruška c. 5. Vse izletnike vabimo, da si nabavijo te slike za spomin na lepo uspehi izlet k trboveljskim so-

Nadaljnji rezultati volitev obratnih zaupnikov

Izvoljenih je bilo v obratih naslednje število obratnih zaupnikov:

V papirnici Goričane pri Ljubljani 1 URS, 2 JSZ in 3 NSZ.

Pri Fr. Zagarju na Rakeku 3 URS.

V Kemični tovarni v Hrastniku 5 URS.

V Proteznih delavnicah v Ljubljani 1 URS.

Pri firmi Weibl v Ljubljani 1 URS.

Pri KID na Jesenicah 8 URS, 4 JSZ, 3 NSZ in 1 ZZD.

V tovarni verig v Lescah 6 URS.

KRANJ.

Izid volitev obratnih zaupnikov. Volitve obratnih zaupnikov, ki so se vršile dne 21. t. m. so prinesle sledeči rezultat: V »Jugočeški-kompromisna lista in sicer: rdeči 7, beli 6, plavi 2 zaupnika. V »Jugobruni« vložene tri liste z izidom: rdeči 7, beli 7, plavi 2 zaupnika. V »Semperitu« tri liste z izidom: rdeči 5, beli 1, plavi 0. Zeleni niso nikjer mogli postaviti svoje liste. V »Jugobruni« so sicer listo vložili, toda volilni odbor jim je listo zavrnil v popravku, ker trije delavci, ki so jih zeleni brez njihovega pristanka dali na listo, kandidature niso hoteli sprejeti. Ponovno pa zeleni liste niso vložili, ker niso mogli dobiti nadomestila. Po pisanju »Gorenjca« pa bi lahko kdo bil mnenja, da bodo vsi zaupniki pripadali zelenim odrešenikom!

Slika o razpoloženju delavstva. Izid volitev obratnih zaupnikov je zopet dokazal, kako so gospodje pri »Gorenjcu« slabo poučeni o razpoloženju delavstva in o njegovi idejni opredeljenosti. Ponovno so se lahko prepričali, da se delavstvo v tovarnah ne počuti prav nič bolj zadovoljno s tem, ako se napiše v časopis nekaj demagoških fraz o marksizmu in marksistih. Tudi so se lahko prepričali, da ne živimo v času, v katerem bi delavstvo kar na slepo nasledlo obljubam, zlasti ne gospodom, ki bi te obljube že davno lahko izpolnili. Sicer se pa »socialni čuta« te gospode do delavstva izražajo v večkrat povdarenem pojmovanju, da k današnji družabni ureditvi človeške družbe manjka samo še »sožitja« med delavskim in kapitalističnim razredom. To »sožitje« bi bilo seveda doseženo s tem, da se delavstvo odpo- vsekemu razrednemu boju za zboljšanje svoje eksistence, predvsem tudi boju za dosego naravnih pravic, da postane enakopravni činitelj v človeški družbi. Mi smo bili trdno prepričani, da »Gorenjec« vara samega sebe. Vedeli smo, da se delavstvo, kljub svoji pasivnosti v razredno-delavskem pokretu, vendarle zaveda, kateri organizaciji lahko izreče svoje zaupanje. Mi tudi nismo odgovarjali na »Gorenjčeve« demagoške članke, temveč smo že vnaprej povdarili, da bo na nje odgovorilo delavstvo samo. Delavstvo v »Semperitu« je samo odgovorilo, komu zaupa parski fond! Delavstvo v »Jugobruni« je tudi povedalo, da slučaj »marksistke« še ne more diskreditirati pravi smisel svobodnih strokovnih organizacij. Delavstvo dobro ve, da v razredno-delavski pokret nasprotniki pošiljajo plačance, ki imajo nalogo ta pokret pred nezavednim delavstvom diskreditirati. Na drugi strani pa se pojavljajo razni okoriščevalci, ki hočejo svoje udejstvo- vanje izrabiti v svoje sebične namene. Naloga zdravega razredno-delavskega pokreta je pa, da take elemente čimprej izslediti ter z njimi primerno obračuna, seveda ne po nasvetih »Gorenjca«, kar se morda dobro obnese samo pri pristaših v njegovem taboru. Dvomimo, da bi ta velika blamaža gospode pri »Gorenjcu« kaj izučila, kajti verjetno je, da bodo zopet v kratkem trdili, da je vse kranjsko delavstvo v njihovem taboru. Naj še omenimo, da je v zadnjem »Gorenjcu« »Delavski obzorik« že izpadel, kar je smatrali, da delavska vprašanja za gospode pri »Gorenjcu« trenutno ne bodo več aktualna. Dejstvo je, da so volitve obratnih zaupnikov za »Gorenjca« krepka zaušnica!

Zlet gasilske župe se je vršil minulo nedeljo v Kranju. Združen je bil s delovadnim nastopom in gasilskimi vajami. Zleta se je udeležil tudi minister Snoj, ki je govoril o nalogah gasilstva ter se pohvalno izrazil o kranjski župi, ki šteje veliko dobro organiziranih in izvežbanih gasilskih čet. Obenem je povdaril, da nam čas narekuje, da moramo biti pripravljeni!

JESENICE

Slovenska služba božja bo v nedeljo, dne 30. julija ob 10. uri v dvorani »Delavskega doma« na Savi, h kateri se vsi verniki starokatoli in vsi prijatelji slovenskega bogoslužja prijazno vabijo.

POBREŽJE PRI MARIBORU

I. Delavsko kolesarsko društvo, podružnica v Pobrežju, sporoča vsem članom in prijateljem društva, da se sedež pobrežke podružnice sedaj nahaja v lokalu gostilne g. St. Renčelina, ker nam je bil dosedanjí društveni lokal v gostilni Kren po najemniku g. Klemenčaku odpovedan. Vso pošto je nasloviti na naslov: I. Del. osrednje kol. društvo za dravsko banovino, podružnica Pobrežje, gostilna Renčelji, Pobrežje, Aleksandrova cesta. — Vabimo istočasno vse prijatelje našega društva, da prihajajo odsej v naš novi društveni lokal, kjer jim je tudi na razpolago naš list »Delavska Politika«. Gostilna Kren je »Delavsko Politiko« že svoječasno, odpovedala.

Književnost

»Bog umira«. V samozaložbi je izšla zbirka pesmi Cvetka Zagorskega in linorezi Lojzeta Sušmelja. Cena knjigi je din 15. Knjiga se naroča pri avtorju: Cvetko Zagorski, Maribor, Gajeva ul. 4-I.

LITIJA

Volitve obratnih zaupnikov. V petek, dne 21. t. m. so se pri nas oz. v naši predilnici vršile volitve obratnih zaupnikov. Vloženi sta bili dve listi: rdeča in zelena. Volilnih upravičencev je bilo 546, volilo pa jih je 357. Prva lista je dobila 237, druga 115, 5 glasov pa je bilo neveljavnih. Zeleni so nazadovali od lanskih volitev skoro za 100 glasov, dočim je rdeča lista pridobila 7 glasov. To naglašamo radi tega, ker vedno in povsod besedičijo, da imajo vse za seboj. Tudi na shodu, ki so ga održali pred volitvami so se proglasili za edino zveličavno organizacijo, dočim so vse druge, posebno seveda marksiste, obstrlejevali z največjimi kanoni. Neki stari borec delavstva, tako se je sam imenoval, je povedal celo to, da so marksisti krivi, da je JSZ tukaj razpadla ter je tarna, da je na shodu tako malo delavstva (bilo jih je vseh skupaj 22), dočim bi po njegovem mnenju morala biti dvorana premajhna. Pred volitvami so razmetali tudi celo grmado lepakov, ki so bili zopet največ posvečeni proti brezvestnim marksistom. Vse to pa jim ni mnogo pomagalo, zavedno delavstvo je pokazalo in je res napravilo konec onih, ki samo čvekajo o svobodi, dočim delajo ravno nasprotno. Apeliramo pa na novo izvoljene zaupnike, da skušajo pritegniti delavstvo v svobodne strokovne organizacije, ker le na ta način bo njihovo delo rodilo uspehe.

Cankarjeva družba. Vse stare kakor tudi nove naročnike Cankarjeve družbe vabimo, da knjige do 31. t. m. sigurno naroče pri poverjeniku s. Vuku. To storite gotovo, da ne bo potem zopet zamere kakor lansko leto, ko je knjig zmanjkalo. Isto velja za žepne kalendarčke Strojne komisije, ki se naročajo pri poverjeniku s. Dečmanu.

GUŠTANJ

Mezdno gibanje, kolektivna pogodba, izlet delavstva na Jesenice. Dne 29. junija t. l. se je vršila mezdna razprava za sklenitev nove kolektivne pogodbe v tukajšnji jeklarni. Za današnje razmere je zaključek te razprave zadovoljiv, saj si je delavstvo priborilo potem svoje organizacije to pot tudi 6 dni plačanega dopusta na leto. Že dolgo je bila želja delavstva, da bi v času dopusta lahko priredilo tudi izlete, zlasti v druge industrijske kraje in si ogledalo tovarne ter izpopolnilo svojo strokovno usposobljenost. Po sklepu podružničnega odbora SMRJ, je predsednik s. Verčko na to željo opozoril tudi oblastnega tajnika sodr. Šovljanskega in ga zaprosil, ad skuša vplivati na podjetje, da bi v to svrhu nekaj prispevalo. Podjetje je pristalo na predlog in obljubilo prispevati za 30 delavcev vožnjo do Jesenic in za vsakega udeleženca din 100 za oskrbo, izrazilo pa je željo, da naj se izleta udeležijo po možnosti pripadniki vseh organizacij. Ker pa v našem obratu obstoji poleg organizacije SMRJ še organizacija JSZ je bilo med obema organizacijama sporazumno sklenjeno, da se ogleda jesenjskih tovarnen udeležijo 25 članov SMRJ in 5 članov JSZ. Pozneje se je ta sklep nekoliko spremenil in je bilo pritegnjenih k izletu tudi nekaj neorganiziranih, da bi bilo na ta način doseženo soglasje med vsemi delavci. Kakor vedno se je tudi to pot izkazalo, da imajo največje želje tisti, ki niso nikjer organizirani in samo čakajo, da jim organizirani tovariši pribore razne ugodnosti, pri uživanju teh ugodnosti pa hočejo biti neorganizirani vedno prvi. Ti so se pričeli pritoževati pri obratovodjih, ki so na to zahtevali, da morajo biti zastopani vsi obrati itd. Radi ljubega mira je več funkcionarjev raje odstopilo in tako se je končno odpljalo 30 delavcev iz naše tovarne na izlet na Jesenice, da bi si tam ogledali obratovanje v tovarni Kرانiske industrijske družbe. Mislili smo, da bodo tovarne to težnjo blagohotno podpirale, ker so končno vsa podjetja zainteresirana na tem, da je delavstvo splošno dobro kvalificirano v svoji stroki. Vendar pa je KID odklonila obisk tovarne, tako da so si morali izletniki ogledati druge jesenjske zanimivosti. Pričakujemo klub temu, da bo Jeklarna Guštanj še nadalje podpirala strokovno izobražbo delavstva in v to svrhu žrtvovala primerne zneske, ker mora biti le vsestransko izobražen in sposoben delavec tudi podjetju v korist.

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

Delavsko kulturno društvo "Vzajemnost" priredi v nedeljo, 3. avgusta veliko vrtno veselico pri g. Kratkiju. Zaradi tega prosimo vsa okoliška tovariška društva, da na ta dan ne prireajo svojih prireditev in da nas s svojim obiskom podprejo. Naš kulturni uspeh je odvisen od naše vzajemne moči in pomoči.

ZGORNJA BISTRICA

Delavsko kulturno društvo "Vzajemnost" priredi dne 30. julija ob 3. uri popoldne veliko vrtno veselico na vrtu g. Tomazina s sodelovanjem godbe na pihala. Vabljeni vsa sorodna društva, da pripomorejo z udeležbo k lepemu uspehu. Družnost! Odbor.

Delavski pravni svetovalec

Dedščina v Italiji (Tržič)

Vprašanje: Imam brata v Italiji, ki mi dolguje dedni delež po pok. očetu. Kako naj pridem do p'čila?

Odgovor: Obrniti se morate na italijansko sodišče, ki je pristojno za Vašega brata. Najbolje je, da stvar izročite kakemu tamkajšnjemu odvetniku. V slovenskih krajih je itak še danes več slovenskih odvetnikov.

Kazen izpred 16. let (Prevalje)

Vprašanje: Pred 16. leti sem bil kaznovan na več mesecev zavora. Obsojen sem bil, čeprav sem bil nedolžen in me še danes ta ob-

V ogledalu

Marksisti pripravljajo kovčke. Pod tem naslovom prinaša "Slovenec" sestavek, da hrvaški marksisti pripravljajo kovčke, da bodo zastupili Delavsko zbornico v Zagrebu, katero bodo zasedli pravi predstavniki hrvaškega delavstva, ki čutijo s hrvaškim narodom. Dobro plačani marksistični generali so predstavljali samo manjšino, ki je poslušala navodila H. internacionale itd. — "Slovenec" je imel gotovo pred očmi sliko (ko je tako ganljivo opisal pripravljanje kovčkov zagrebških marksistov), kako se bo enkrat godilo njegovim dobro plačanim protežirancem v Sloveniji, ko bodo zopet pravi predstavniki delavstva lahko spregovorili. Zagrebškim marksističnim generalom bo pot vsaj v toliko olajšana, ker se zavedajo, da nimajo dosmrtnih pogodb, kakor so si jih preskrbeli "Slovenčevi" pristaši in sedanjí "pravi predstavniki" slovenskega delavstva v Ljubljani. Kovčke pa bodo morali pripraviti nekega dne kljub dosmrtnim službenim pogodbam. "Slovenec" je pred leti zagovarjal slične ukrepe proti avstrijskim delavcem v žalostni dobi Dollfus-Sušnikovega režima. Baš te dni je poteklo pet let, odkar je bil ubit (pa ne od marksistov) "Slovenčev" vzornik Dollfus, ki je ob pritrevanju Sušnika streljal s kanoni na avstrijsko socialistično delavstvo in menda iz ljubezni dal obesiti 18 socialističnih zaupnikov, med njimi težko ranjenega Minichreiterja, ki so ga morali prinesiti pod vesalo v nosilnici. Tudi takrat so "Slovenčarje" vriskali od veselja, ko so strojnice po dunajskih ulicah kosile nedolžne delavske otroke in delavske matere. Kako klaverna pa je bil konec katoliškega pokreta v Avstriji, menda ni treba, da pokličemo "Slovenca" v spomin.

Č. 34

Pomanjkanje delovnih sil. "Hospodarsky Přehled" poroča, da bi rabili na Češkem sedaj najmanj 100.000 ljudi za žetev. Delovnih sil pa silno manjka, ker je odpotovalo v zadnjem času iz Češke okrog 60.000 delavcev v Nemčijo.

Aretacija v Pokojniškem zavodu. "Gestapo" je odredila preiskavo v Pokojniškem zavodu, kjer so našli nedovoljene letake in sta bila nato aretirana dva uradnika.

Napadalni oddeki v Prago. "Salzburger Landeszeitung" poroča, da je bil premeščen drugi korpus posebne formacije SS "Totenkopf-Korps" v Prago. Doslej se je nahajal ta v Tobelbadu. Vsi ti oddelki SS, ki so doslej nadzorovali koncentracijske taborne, bodo združeni v eno formacijo in izročeni na razpolago protektoriju von Neurathu.

Dodeljevanje živil. Pomanjkanje kave se je podobno kot po drugih državah, pojavilo tudi na Češkem, kjer se dodeljuje po 50 gramov za teden na eno rodbino. Tudi margarin je uveden nanesoma masla ter se dodeljuje z listki, jajca so izginila iz prostega trga.

BLED

Spremenjeno lice občinstva in prilik. Letošnja sezona na Bledu kaže precej spremenjeno lice. Po ogromni večini so letoviškarji Nemci, nato Srbi in končno nekaj Madžarov. Popolnoma pa manjkajo Čehi, ki niso dobili dovoljenja za potovanje v inozemstvo. Zadnji čas je prenehal tudi dotok madžarskih židov, ki ne dobijo več dovoljenja za dopotovanje. Tej spremenjeni publiki odgovarja tudi zunanje lice glavnih lokalov. Po kavarnah ležijo skoro izključno nemški časopisi in sicer le iz rajha, le taki časopisi visijo tudi pred prodajalnami časopisov in trafik, medtem ko švicarskih nemških listov ni videti. Tudi narisi v hotelih, ki javljajo izlete in podobno, so samo nemški, niti dvojezični. Zgodilo se je, da je slovenski gost minuli ponedeljek celo v Park-kavarni zaman iskal slovenski časopis, češ, da so nedeljske že oddali, ponedeljskih pa sploh nimajo.

TACEN POD ŠMARNO GORO

Ogled ljubljanskega muzeja. Tukajšnje delavsko kulturno društvo "Vzajemnost" priredi v nedeljo 30. t. m. predpoldne ogled ljubljanskega muzeja. Odhod je ob 9. uri izpred našega društvenega lokala. Člani ostalih društev, ki bi se nam hoteli priključiti, pa naj pridejo v nedeljo ob 9.30 uri pred muzej na Bleiweisovi cesti. Obisk muzeja je brezplačen. Sodrug, pridite v čim večjem številu. V znanju je moč. — Družnost!

SEVNICA OB SAVI

Neredno dostavljanje pošte. V Sevnici in okolici se v zadnjem času slišijo upravičene pritožbe radi nerednega dostavljanja pošte. Časopise, zlasti tudi "Delavsko Politiko" dobijo naročniki v okolici dostavljeno umogo pozneje, kakor bi jo morali prejeti. Pošto dostavljata samo dva pismonoša, kar je seveda premalo za ogromen okoliš, ki spada pod sevnikiš poštni urad. Apeliramo na poštno direkcijo, da napravi red in preskrbi, da se bo pošta redno dostavljala naslovnikom.

sodba zelo peče. Pritožbe zoper sodbo pa nisem delal, ker sem dobil nasvet, da bi se sicer zadeva samo še obšutno zavlekla v mojo škodo. Ali morem kaj ukreniti v tej zadevi?

Odgovor: Možna je obnova Vaše kazenske zadeve, ako ste zvedeli za kak nov dokaz Vaše nedolžnosti, ki ga v svojemčasnem zagovoru niste uporabili, vendar je malo verjetno, da imate takšen dokaz in da bi v obnovnem postopanju uspeli. Ako ste bili z dotično obsodbo prvič kaznovani in ste se pozneje dobro vedli, pa lahko zaprosite za popo'n izbris sodbe z vsemi njenimi zakonitim posledicami tako, da bo v bodoče veljalo, kot da ste nekaznovani.

Vsaj minimalne mezde tudi za nameščence

Važna sodba Stola sedmorice, Rv. 390/39.

Dne 30. majnika 1939 je izdal Stol sedmorice odd. B. Zagrebu kot najvišje sodišče za naše kraje pod Rv. 390/39 važno sodbo, s katero je razčiščeno vprašanje zaščite zaslužka nameščencev, torej umskih delavcev po ministrski in banovi naredbi o določanju minimalnih mezd.

Tožba vpokojenega stražnika.

Pri okrajnem sodišču v Mariboru je tožil vpokojen višji policijski stražnik nekega trgovca na plačilo zneska din 2842.—, češ, da mu je trgovec v času službovanja pri njemu od sreč. februarja 1938 do konca avgusta plačeval za 10urno delo od februarja do majnika le 50 din 10.— dnevno in nato čin 300.— mesečno in mu torej po naredbah o minimalnih mezdah za gornji znesek premalo plačal, ker bi moral imeti najmanj din 2.75 urne minimalne mezde. Trgovec je ugovarjal, da je bil tožnik pri njemu knjigovodja, korespondent in skladiščnik, torej višji kvalificiran nameščenec, a ne pomožni delavec, za katerega edino so določene minimalne mezde. Okrajno sodišče je tožbi ugodilo in obsodilo trgovca na plačilo, češ, da je po priči dokazano, da je opravljal tožnik posle pomožnega delavca, ker je med drugim šival vreče in včasih pomagal tudi pri nakupih.

Prizivno sodišče.

Trgovec se je proti sodbi pritožil na okrajno sodišče, ki je njegovemu prizivu ugodilo, tožbo zavrnilo in obsodilo stražnika v plačilo vseh stroškov. Okrajno kot prizivno sodišče je utemeljilo sodbo s tem, da se ministrska in banska redba o določevanju minimalnih mezd nanaša le na ne kvalificirane delavce, nikakor pa ne na kvalificirane nameščence, zlasti da ni za nje predpisana in določena minimalna meza. Za kvalificirane nameščence da pridejo v poštev le določila o s'lužbeni pogodbi občega državlanskega zakona.

Sodba Stola sedmorice:

Minimalna mezde tudi za umske delavce.

Tožeci vpokojeni stražnik je vložil proti tej prizivni sodbi revizijo na Stol sedmorice iz razloga nepravilne pravne presoje, ker določ. člen 1 toč. 4 ministrske uredbe o določanju minimalnih mezd, da se razumejo pod pomožnim osebjem vse osebe, ki dajejo v najem svojo umsko ali telesno moč za nagrado in so zaposlene v podjetju.

Stol sedmorice je reviziji ugodil iz sledečih

razlogov:

"Naziranje prizivne stopnje, da se nanaša uredba o določanju minimalnih mezd, "Službene novine" od 13. februarja 1937, le na ne kvalificirane delavce, ne pa tudi na kvalificirane delavce, je v odločnem nasprotju z odstavkom 4. čl. 1 cit. uredbe, glasom katerega se razumejo pod pomožnim osebjem vse osebe, ki dajejo stalno ali začasno v najem svojo umsko ali telesno moč za nagrado in so zaposlene v podjetjih, navedenih v čl. 32 te uredbe. Uredba predvideva torej določitev minimalnih mezd za vse pomožno osebo, v prvi vrsti seveda za ne kvalificirane delavce, pa tudi za kvalificirane delavce in nameščence. Ban ne predpiše minimalnih mezd za kvalificirane delavce samo v primeru toč. 13 splošnih navodil izvršilne uredbe z dne 15. julija 1937, kadar je namreč pozvan, da ustanovi tarifno lestvico po odst. 2 čl. 14 uredbe, to je kadar se izjalovi poskus sklenitve kolektivne pogodbe med podjetji in delavci neke določene gospodarske panoge, ampak mu je v členu 2 uredbe dano pooblastilo, da določi, kadar javni interesi to zahtevajo, minimalne mezde za ne kvalificirane in za kvalificirane delavce. Tega pooblastila se je ban Dravske banovine poslužil, ko je izdal uredbo od 31. julija 1937. Ta uredba se nanaša na ne kvali-

ficirane delavce in je v členu 6 uredbe banske uprave predvideno, da se bodo mezde za kvalificirano delavstvo odredile kasneje. Toda ta člen 6 dostavlja, da se kvalificiranim delavcem ne smejo plačevati nižje mezde, od mezd, določenih s to uredbo za ne kvalificirano delavstvo v dotični stroki.

Če bi tega banska uredba tudi izrecno ne odredila, bi se to razumelo samo po sebi.

Po navedeni banski uredbi bi bil moral prejemati tožnik neglede na to, ali je bil ne kvalificiran pomožni delavec ali kvalificiran nameščenec, minimalno mezo po din 2.75 na uro; prejemal pa je na podlagi pogodbe pri 10urnem delavnem dnevu najprej dnevno plačo din 10.—, od 1. maja 1938 naprej pa mesečno plačo din 300.—. Po čl. 4 odst. 3 uredbe so določbe individualnih pogodb, ki določajo neugodnejše mezde od minimalnih mezd, določenih s to uredbo, nične.

Pogodba torej ne velja in zahteva tožnik upravičeno doplačilo do zneska minimalne mezde.

Odločne besede proti izkoriščanju.

Revizijski odgovor toženega trgovca pravi, da je tožnik vpokojen višji policijski stražnik in išče neakčne socialne motive, ko pravi, da bi razširjenje uredbe na ljudi s postranskim zaslužkom, kakoršen je tožnik, pomenilo konec postranskega zaslužka za vpokojence.

Temu bodi pripomnjeno, da pomeni za poslovanje vpokojencev proti mizerni plači na škodo mlajših delovnih moči, ki za takšno plačo ne morejo delati in ki se jim na ta način odjeda kruh, zgolj izkoriščanje vladajoče gospodarske stiske po delodajalcih, da se mora torej stanje, ki se zagovarja v revizijskem odgovoru, označiti le

kot skrajno nesocialno in nezdravo v vsakem pogledu.

Reviziji se je torej ugodilo in se je vpostavila sodba sodišča prve stopnje, ki priznava tožniku iztoževano razliko na mezdi.

Iz navedenega je razvidno, da je bilo okrajno in okrajno sodišče v Mariboru mnenja, da narebe o minimalnih mezdah ne veljajo za umske delavce, torej za nameščence, pisarniške moči in trgovske nastavljenice itd., ampak je šele Stol sedmorice ugotovil, da so tudi nameščenci zaščiteni vsaj z minimalno mezo.

Dr. Reisman.

Dr. Albert Barala predsednik jugoslovanske znanosti in umetnosti v Zagrebu. Izvolitev dr. A. Barale za predsednika te ustanove je bila odobrena. Vseučilišnega profesorja dr. Baralo poznamo tudi ljubljanci, ker je pri nas nekajkrat predaval, zlasti takrat, ko je mlajša generacija inteligence hotela pospeševati narodno kulturno delovanje. To je bilo pred par desetletji in je prav žal, da se pričeto delovanje ni nadaljevalo še intenzivneje.

Produktivna zadruga krojačev r.z.z.o.z. v Mariboru

bo imela svoj redni občni zbor dne 6. avgusta 1939 s pričetkom ob 7. uri zjutraj v svojem lokalu Ruška c. 5 s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. poročila: a) načelnika, b) blagajnika, c) preglednika;
3. volitev načelstva in nadzorstva;
4. raznoterosti.

Načistvo.

Cenjenim gostom nudi dobro in tečno hrano

„Mariborska menza“

nasproti stolne cerkve. Delavci dobe popust. Za obilen obisk se priporoča M. Držar

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

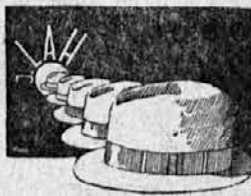
znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za otro mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Obleke, klobuke, perilo, pletenine itd. v konfekciji

Jakob Lah - Maribor
Glavni trg 2

Nogavice,

kopalne obleke, srajce, rute, perilo vseh vrst, obleke, robce, čepice, blago za posteljino, moško, žensko perilo in obleke, ostanke, vseh vrst pletenin, volno itd. dobite v novi trgovini in pletilnici

„MARA“, Maribor

Koroška 26 (poleg tržnice)

MALI OGLASI

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom t. l. t. o. l.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324